

zDolny Śląaczek

XI DOLNOŚLĄSKI KONKURS DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH

II ETAP - POWIATOWY

14.11.2013 r., godz. 12⁰⁰
Czas trwania 90 minut

TWÓJ KOD

Wynik sumaryczny
(wypełnia WKK)

Cz	P
A	
B	
C	
D	
Σ	

Przepisz tutaj Twój kod znajdujący się w karcie identyfikacyjnej

Historia czekolady

Początki czekolady

Zaledwie kilka lat temu do laboratoriów Hershey Foods w Pensylwanii trafiło 14 naczyń pochodzących z północnego Belize, datowanych na okres pomiędzy 900 rokiem p.n.e. a 250 n.e. Naukowców zaintrygował tajemniczy, ciemny nalot na wewnętrznych ściankach dzbanków. Po zbadaniu okazało się, że zawiera on teobrominę - substancję właściwą tylko jednej roślinie występującej na obszarach Nowego Świata - drzewu kakaowemu.

Odkrycie to zrewolucjonizowało poglądy uczonych na historię tego niezwykłego napoju. Aby dotrzeć do jego początków musimy przenieść się prawie 3 tysiące lat wstecz, do czasów, gdy obszary lasów tropikalnych na Wybrzeżu Zatoki Meksykańskiej zamieszkiwane były przez Olmeków - twórców jednej z najstarszych cywilizacji Ameryki Środkowej. Jako pierwsi zaczęli oni uprawiać kakaowce, w czym pomagały im sprzyjające warunki klimatyczne, takie jak wysokie temperatury, duża wilgotność oraz zacienienie lasów.

Majowie pierwszymi smakoszami czekolady

Prawdziwy kult czekolady rozwinęli Majowie - cywilizacja powstała ok. 4. wieku n.e., kilkaset lat po upadku Olmeków, obejmująca tereny dzisiejszego Południowego Meksyku. Uprawiali oni kakaowce, których owoce poddawali fermentacji, prażyli i mielili. Mieszając zmielone kakao z wodą, mąką kukurydzianą, miodem i chili sporządzali napój zwany xocolatl, przeznaczony głównie dla królów, arystokracji i uczestników obrzędów religijnych. Czekolada, uważana za przysmak bogów, była otaczana szczególną czcią i pełniła istotną rolę podczas odprawiania świętych rytuałów. Obyczaj picia gorzkiego napoju był również ważnym punktem uroczystości zaręczynowych, podobnie jak dzisiejsze picie szampana.

Za odkrycie Majów uważa się też czekoladę z pianką. Uzyskiwali ją przelewając płyn z naczynia do naczynia, bądź mieszając go energicznie specjalnym patyczkiem w dzbanku zakończonym długą wąską szyjką zapobiegającą wylewaniu. Majowie dopuszczali spożywanie napoju zarówno na gorąco, jak i na zimno.

Czekolada u Azteków

Aztekowie przejęli zwyczaj spożywania czekolady od Majów. Wprowadzili jednak swoje innowacje: woleli napój chłodny i wzbogacony o dodatki smakowe: paprykę, wanilię oraz suszone płatki kwiatów, które nadawały mu określony kolor: czerwony, biały bądź czarny.

Aztekowie cenili ziarna kakaowe tak wysoko, że uczynili z nich swoją monetę obiegową. Toteż picie czekolady stało się luksusem i rozrzutnością, na którą mało kto mógł sobie pozwolić. 100 ziaren równało się dziennemu wynagrodzeniu tragarza lub też cenie jednego niewolnika. Królika na obiad można było nabyć już za 10 ziarenek kakaowca.

Czekolada na Starym Kontynencie

Spośród Europejczyków jako pierwszy odkrył czekoladę Krzysztof Kolumb. Kiedy podczas swojej ostatniej podróży do Nowego Świata w 1502 r. dotarł do wyspy Guanaja, położonej 50 km od Hondurasu, napotkał tam łódź handlową Majów przewożącą dziwne nasiona kształtem przypominające migdały. Nakazał schwytać łódź i przejąć jej ładunek wraz z ziarnami.

Początkowo Europejczycy uważali napój z roztartych ziaren kakaowych za obrzydliwy, jednak gdy hiszpańscy mnisi opracowali nową receptę na jego przyrządzenie, dodając do zmielonych na pył nasion cukier i znany na kontynencie cynamon i anyż oraz wyłącznie ciepłą wodę - czekolada stała się przepyszny, cudownie aromatycznym smakołykiem, na którego punkcie zwariowała cała Hiszpania.

W 1679 r. na dwór francuski trafiły po raz pierwszy pralinki. Ich nazwa wzięła się od kucharza nazwiskiem Pralin, który przyrządził ten smakołyk na stół Ludwika XIV. W roku 1750 czekolada dotarła do Szwajcarii, a 15 lat później dr James Baker sprowadził ją z powrotem na Nowy Kontynent, otwierając fabrykę w New England. Używał jej nie tyle jako przysmaku, ale jako lekarstwa mającego użyczyć swych niezwykłych właściwości rannym uczestnikom walk rewolucyjnych.

Rewolucja w produkcji czekolady

Spożywane w tamtych czasach kakao było jednak nieprzyjemnie tłuste i pozostawiało gruby osad w naczyniach. Przełom nastąpił w 1828 r., kiedy duński chemik Konrad Jan van Houten wynalazł metodę oddzielenia masła kakaowego od reszty masy. Otrzymał w ten sposób produkt sypki, odtłuszczony i łatwo rozpuszczalny w mleku. Następnym krokiem było wyprodukowanie suchej tabliczki czekolady przez Cadbury's. W 1879 r. szwajcarski cukiernik Rudolphe Lindt wynalazł konchę - urządzenie mieszające składniki tak, by zniknął cierpki smak, a masa nabrała aksamitnej konsystencji i mogła rozplýwać się w ustach. Inny Szwajcar - Henri Nestle wpadł na pomysł, by pomieszać kakao z mlekiem w proszku i tak powstała znana do dziś i powszechnie lubiana czekolada mleczna. Rodzynki, orzechy i migdały w słodkim przysmaku zawdzięczamy Włochom, natomiast kolorowo opakowane bombonierki uważa się za wynalazek Belgów.

Za: <http://czekollada.fm.interia.pl/index.htm>**Tabela odpowiedzi**

Zakreśl znakiem **X** właściwą odpowiedź. W każdym zadaniu tylko jedna odpowiedź jest poprawna. W razie pomyłki otocz błędnie zaznaczoną odpowiedź kółkiem i jeszcze raz zaznacz **X** dobrą odpowiedź.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B	B
C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C
D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D	D
Poprawność odpowiedzi														
													Suma	

CZĘŚĆ A   **Zadania za 1 punkt****1. Tytuły poszczególnych części tekstu mają formę**

- A. zdania złożonego podrzędnie.
- B. równoważnika zdania.
- C. zdania pojedynczego.
- D. zdania złożonego współrzędnie.

2. Napój zwany xocolatl nie zawierał

- A. wody.
- B. mąki kukurydzianej.
- C. chili.
- D. cukru.

3. Tekst pt. „Historia czekolady” został zaczerpnięty z

- A. serwisu społecznościowego.
- B. encyklopedii internetowej.
- C. portalu internetowego.
- D. blogu kulinarnego.

4. Migdały w produktach z masy kakaowej to pomysł

- A. Włochów.   B. Belgów.
- C. Duńczyków.   D. Szwajcarów.

5. Dr James Baker otworzył fabrykę czekolady w

- A. Afryce.
- B. Europie.
- C. Ameryce Północnej.
- D. Ameryce Południowej.

6. Hiszpańscy mnisi nie stosowali w swojej recepturze

- A. cukru.
- B. anyżu.
- C. cynamonu.
- D. rodzynek.

7. Wskaż zdanie fałszywe.

- A. Aztekowie przejęli zwyczaj spożywania czekolady od Majów.
- B. Czekolada uważana była za przysmak bogów.
- C. Za odkrycie Majów uważa się czekoladę z pianką.
- D. W 1673 r. na dwór francuski trafiły po raz pierwszy pralinki.

8. Cywilizacja Majów rozwinęła się w

- A. Ameryce Środkowej.
- B. Europie.
- C. Ameryce Północnej.
- D. Australii.

9. W kraju Azteków za 100 ziaren można było kupić

- A. tragarza.   B. niewolnika.
- C. wojownika.   D. rolnika.

10. Krzysztof Kolumb to znany

- A. żeglarz i podróżnik.
- B. konkwistador.
- C. wynalazca i naukowiec.
- D. twórca statków.

11. Firma *Słodcye Świata* importująca czekoladę sprowadziła 5 ton czekolady w 80-gramowych tabliczkach. Ile tabliczek czekolady sprowadziła firma?

- A. 6,250 tys.   B. 62 500
C. 6 250 000   D. 0,625 mln

12. Kakao to ulubiony napój dzieci. Jasio sporządza go według przepisu: na 7 porcji mleka 1 porcja czekolady w proszku. Jasio przygotował 1,4 litra czekoladowego napoju. Ile czekolady i ile mleka jest w przygotowanym kakao?

- A. 1200 ml mleka i 200 ml czekolady.
B. 122,5 ml mleka i 17,5 ml czekolady.
C. 1225 ml mleka i 175 ml czekolady.
D. 175 ml mleka i 1225 ml czekolady.

13. Według przyjętej receptury 0,7 masy czekolady gorzkiej stanowią produkty z miazgi kakaowej. Producent czekolady do wyprodukowania czekolady gorzkiej zużył 1,4 tony produktów z miazgi kakaowej. Ile wyprodukował czekolady?

- A. 200 000 dag   B. 200 kg
C. 20 t   D. 200 mln gramów

14. Polska rocznie eksportuje 39697,9 ton czekolady i produktów zawierających czekoladę, co lokuje ją na piątym miejscu w Unii Europejskiej. W Polsce mieszka 38,54 mln ludzi. Ile rocznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polska eksportuje czekolady i produktów zawierających czekoladę?

- A. około 0,97 kg   B. około 1030 g
C. 110 dag   D. około 1,1 kg

15. Ważnym elementem diety sportowca jest czekolada. 100 g czekolady zawiera między innymi 240 mg magnezu, 715 mg potasu i 11 mg błonnika. Organizm sportowca dziennie potrzebuje 0,48 g magnezu. Tabliczka czekolady waży 0,1 kg. Ile tabliczek czekolady musi zjeść sportowiec, aby zaspokoić tygodniowe zapotrzebowanie organizmu na magnez?

- A. 20   B. 2   C. 14   D. 7

CZĘŚĆ B   Zadania za 2 punkty

16. Początkowo Europejczycy uważali napój z rozartych ziaren kakaowych za obrzydliwy, jednak gdy hiszpańscy mnisi opracowali nową receptę na jego przyrządzanie (...) czekolada stała się przepyszny *smakołykiem* (...). Podaj dwa synonimy wyrazu *recepta*:

A.....

B.....

17. Zdanie złożone: *Aztekowie cenili ziarna kakaowe tak wysoko, że uczynili z nich swoją monetę obiegową* - przekształć na dwa zdania pojedyncze, podkreśl orzeczenia.

A. ....

B. ....

18. Pan Pracowity, właściciel sklepu spożywczego, kupuje czekoladę w hurtowni w ćwierćkilogramowych opakowaniach. W swoim sklepie, do ceny hurtowej, dolicza 0,4 jej wartości, tworząc cenę detaliczną. Jeden kilogram czekolady w sklepie pana Pracowitego kosztuje 42 zł. Oblicz ile płaci pan Pracowity za jedno opakowanie czekolady w hurtowni.

.....

.....

19. Tabliczka czekolady ma kształt prostokąta, w którym długość jest 2,5 razy większa od szerokości, a jego obwód to 63 cm. Tabliczka czekolady ma grubość 1 cm. Jaka objętość ma 100 tabliczek czekolady?

.....

.....

Przepisz tutaj Twój kod znajdujący się w karcie identyfikacyjnej

20. Z okazji Dnia Dziecka nauczyciel kupił swoim uczniom czekoladowe cukierki. Kilogram Michałków kosztuje 28,80 zł, a Kasztanków 26,40 zł. Nauczyciel kupił 60 dag Michałków i pewną ilość Kasztanków. Płacąc banknotem 100 zł otrzymał 35,20 zł reszty. Ile Kasztanków kupił nauczyciel?

.....

.....

CZĘŚĆ C   Zadania za 3 punkty

21. Firma *Świat tekturowych pudełek* produkuje kartonowe pudełka do pakowania tabliczek czekolady w kształcie prostopadłościanu o podstawie kwadratu. Wysokość pudełka jest siedem razy większa od krawędzi podstawy. Pojemność pudełka to 875 ml. Metr kwadratowy zużytej do produkcji tektury kosztuje 4,80 zł, a koszt produkcji 1 pudełka to 40 gr. Oblicz ile kosztuje wyprodukowanie 10 000 sztuk takich pudełek przez firmę.

.....

.....

22. Ze zdania: *Prawdziwy kult czekolady rozwinęli Majowie* wypisz trzy rzeczowniki oraz określ ich przypadek.

- A. ....
- B. ....
- C. ....

CZĘŚĆ D   Zadania za 4 punkty

23. W tekście pojawiają się nazwy kilku państw europejskich. Wymień cztery państwa sąsiadujące z Polską i podaj ich stolice.

- A. ....
- B. ....
- C. ....
- D. ....

24. Nazwij części zdania: *Czekolada przywędrowała na Stary Kontynent w XVI wieku.*

- A. Czekolada.....
- B. przywędrowała.....
- C. na Stary Kontynent.....
- D. w XVI wieku.....

25. Sklep *Antonio* sprzedaje trzy rodzaje bombonierek firmy *Wawel* i jedną firmy *Jutrzenka* w różnych cenach. Średnia cena jednej bombonierki firmy *Wawel* to 18,60 zł a wszystkich czterech rodzajów bombonierek to 20,60 zł. Ile kosztuje w tym sklepie bombonierka z *Jutrzenki*?

.....

.....

Przepisz tutaj Twój kod znajdujący się w karcie identyfikacyjnej

BRUDNOPIS (zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane)